

Пише: Саша Бижић
уторак, 23 август 2011 10:01

(Нови Репортер, 24. 8. 2011)

На домаћем терену, Босна и Херцеговина се тешко може окарактерисати као држава, у стандардном смислу те ријечи. У читавом постдејтонском периоду, БиХ вегетира као принудни оквир за два ентитета и три народа, а и такву лабаву асоцијацију на окупу одржава тек инсистирање Вашингтона и Брисела. Ипак, на међународној сцени, апсурдним стицајем околности, ова земља постала је фактор који ту и тамо може да утиче на одређене важне одлуке. Јер, у актуелном саставу Савјета безбједности Уједињених нација, БиХ има једно од десет мјеста резервисаних за несталне чланове тог тијела. Наравно, Босна и Херцеговина није обезбиједила ту позицију због карикатуралног лобирања гротескног министра иностраних послова Свена Алкалаја, већ зато што, као виртуелна творевина западних центара моћи, представља оптималну играчку Сједињених Америчких Држава, а дјелимично и најутицајнијих актера Европске уније, у сплеткама унутар здања УН на Ист Риверу.

Иако у Савјету безбједности ништа не може да се одлучи уколико само једна од пет сталних чланица – САД, Велика Британија, Француска, Русија или Кина – посегне за ветом, постоје ситуације када нико из тог квинтета не стопира извјесне мјере. Рецимо, приликом поласка у лов на Гадафијев скалп, Американци и њихови асистенти из Лондона и Париза нису наишли на отворено противљење Москве и Пекинга, већ на уздржаност представника тих земаља поводом, формално посматрајући, не баш драстичне резолуције о «забрани лета» над Либијом. Тада су на сцену ступиле маргиналне, несталне чланице СБ, укључујући и БиХ, и комад са пуцањем и пјевањем на сјеверу Африке могао је да почне.

Кратки спој: И не само то – могао је да почне да се ствара ред испред услужног сервиса, стационараног у Сарајеву и спремног да буде на располагању креаторима експлозивних ситуација у свијету, прије свега Великом брату из Вашингтона. Након «пријатеља» из Стејт департмента, прва особа која је затражила «малу помоћ» Предсједништва БиХ био је палестински лидер Махмуд Абас. Његова главна намјера је позната – 20. септембра предаће генералном секретару Уједињених нација Бан Ки Муну захтјев за пријем Палестине у свјетску организацију. Да би таква иницијатива стигла до Генералне скупштине УН, гдје Палестинци имају солидне шансе да обезбиједу неопходну двотрећинску већину, замисао мора да «прескочи» Савјет безбједности. Ту фамозна петорка има посљедњу ријеч, али, у случају да нико од стварних моћника не иступи са отвореним негативним ставом, Абас припрема терен да и «ситна боранија», чији је дио БиХ, допринесе расплету који би одговарао његовим сународницима. А то је, да се присјетимо увода у напад НАТО-а на Либију, однос снага 10:5 или, минимално, 9:6, при чему друга цифра у овом односу снага значи број уздржаних гласова, а не збир противљења.

Пише: Саша Бижић
уторак, 23 август 2011 10:01

Након сарајевске епизоде, Махмуд Абас је задовољно констатовао да је добио подршку комплетног Предсједништва БиХ за «разлоге због којих Палестина жели да се обрати УН». Он је послије сусрета са Бакиром Изетбеговићем, Жељком Комшићем и Небојшом Радмановићем закључио да се тај трио, без изузетка, слаже са намјером Палестинаца да једнострано прогласе независну државу. Затим је услиједио «кратки спој», јер је Радмановић прецизирао да пред Абасом није подржао палестинску самосталност, већ мирно рјешење маратонског блискоисточног сукоба. У сваком случају, када саговорници у комуникацији користе веома уопштене дипломатске фразе, што је вјероватно било у оптицају током састанка у Сарајеву, онда су могућа «флексибилна» тумачења, уз парадоксалну истину – да нико од учесника не мора да саопшти неистину и када износи крајње супротстављене оцјене загонетног скупа.

Ипак, то није кључни детаљ у читавој причи. Много је важније – како ће представник БиХ гласати у Савјету безбједности крајем септембра. Када је ријеч о спољнополитичким питањима о којим три члана Предсједништва не постигну сагласност, а неријетко је баш тако, у том тијелу постоји правило да позиција Европске уније буде оријентир. Међутим, и ЕУ је подјељена поводом ове контроверзе, па већ постоје индиције да би Француска, уз нордијске земље, могла да подржи палестинске тежње, док остали или мудро ћуте или слиједе аргументацију Израела. Због тога је знатно извјесније да ће већи утицај на одлуку БиХ имати америчко, а не европско одређење о палестинској иницијативи. У том контексту, вријеме је да се, ако не оспори, онда бар релативизује укоријењено увјерење на овом простору – да САД и даље безрезервно стоје иза Израела.

Мало који пажљиви посматрач блискоисточне кризе може да још увијек стави руку у ватру за ту опцију, јер је још од израелске војне акције на броду који је под заставом Турске превозио «хуманитарну помоћ», уз солидан арсенал оружја, према «пацифистичкој» Гази, примјетан пропалестински заокрет водећих западних медија. И, што је још битније, из Бијеле куће долазе другачији тонови у односу на протекле деценије, па се премијер Израела Бењамин Нетанијаху не тако давно готово посвађао са Бараком Обамом пред камерама, када је предсједник САД изјавио да је за Вашингтон прихватљив план да Израел и Палестина буду двије суверене земље, са линијом разграничења до рата 1967. А то је музика за Абасове уши, јер Тел Авив, иако прихвата ту мапу као полазну тачку за могући разлаз, тражи осјетне модификације хипотетичке границе. Истовремено, из палестинских редова стижу нове географске карте, у којим између Газе и Западне обале постоји коридор, док је Голанска висораван сличним «цријевом» одвојена од остатка Израела, што би учинило јеврејску државу потпуно нефункционалном и неодрживом. Дакле, постоје сви предуслови да унилатерални пут Палестине у дефинитивну сецесију, уз аплаузе, рецимо, више од пола планете, покрене у тој регији нови рат са несагледивим посљедицама, умјесто било каквог апстрактног «мирног рјешења».

Сендвич: Проблем за Републику Српску настаје уколико Вашингтон одлучи да буде дио таквог ризика. Да ли ће САД процијенити да је прикупљање огромног броја поена у арапском и исламском свијету, у случају подршке Палестини, важније од лојалности традиционалном савезнику – Израелу? Илузија је повјеровати да би вестерн издање опције «нека буде што бити не може» искључиво представљало повод за америчке главобоље. Јер, када је Америка са савезницима кренула у поход на Триполи, сва три члана Предсједништва БиХ подигла су руку за папир Уједињених нација који је тој стихији осигурао какве – такве обале међународног легитимитета. Члан бх. Предсједништва из РС тада је могао да из рукава извуче читав шпил «прагматичних» објашњења: Зашто се замјерати Америма због питања које нема никакав утицај на ситуацију у БиХ? Зар није боље покупити који плус у Вашингтону «кооперативношћу» која ништа не кошта? У чему је проблем, ако глас Босне и Херцеговине уопште није био пресудан за одлуку Савјета безбједности, јер је био десети, а не девети? Због чега се нервирати, уколико је јасно да би САД у сваком случају пошле у обрачун са Гадафијем и без «зеленог свјетла» УН, а поготово ако је видљиво да ће добити рат и да ће цијелу фронтину ускоро прекрити слојеви историјске прашине?

Са ове временске дистанце, понешто од тих елемената и може да се узме у обзир, јер на принципипијелним осудама безочног гажења националног суверенитета не истрајавају ни много позванији и крупнији играчи у свијету од Срба. Или, поједностављено, свако је гледао властите интересе у збрци чији су актери, још увијек, ексцентрични аутократи који би ускоро могао да разочара локалне и глобалне фанове сеобом на безбједнију дестинацију, лешинарска колекција «калифа» који претендују на његово мјесто, као и лицемјерни говорници језика у којем су «демократија и људска права» тек огавна камуфлажа за нафту и профит. Али, ако савремени свијет већ функционише на такав, са етичког аспекта, поразан начин, онда управо из угла «властитих интереса» треба примјетити да случајеви Либије и Палестине/Израела не припадају истој лиги, са становишта РС. Односно, ако је прва ситуација била терен на коме може да се заради жути картон, погрешна процјена у другој свјетској гужви имала би обиљежја тешког гафа, због којег се у фудбалу добија црвени картон.

Због тога за РС никако не би било штетно то да Небојша Радмановић јасно да до знања да неће подржати палестинску опасну авантуру, и то прије 20. септембра, без обзира на потенцијална изненађења и могуће другачије сигнале из Вашингтона и западноевропских метропола. У вези с тим, најважније је сазнање да РС, осим Русије, нема поузданих, а утицајних адреса у свијету на које може да се ослони. Израел се, нарочито кроз фигуру шефа дипломатије Авигдора Либермана, у посљедњим годинама бар кретао према таквој репутацији. Не онолико колико би многи између Требиња и Новог Града жељели, али довољно да се то помјерање не одбаци једним увредљивим и апсолутно погрешним гестом. Можда је «свесрпско окупљање» у РС, са СНСД-ом и

Пише: Саша Бижић
уторак, 23 август 2011 10:01

СДС-ом у језгру, најављено за 2. и 3. септембар, прилика да се елиминишу све енигме у том смислу, када је ријеч о главној владајућој странци. Исти скуп је, такође, амбијент у којем би водећа опозициона партија могла да покаже да су поједине димензије њиховог најављеног «новог концепта» тек пролазна слабост. Конкретно, ради се о уврнутој тези да је «борба за РС завршена» и да се треба окренути унутрашњим, егзистенцијалним питањима. Други дио није споран и логично је да ће, у вези с тим, за неког часа увијек бити полупуна, а за неког полупразна или потпуно сува. Али, мантра о депласираности даљег залагања за очување РС или је невјероватно инфантилна или је тек отужно срачуната на то да поједина рамена буду потпашана у сусретима са нижеразредним америчким и западним званичницима у БиХ. У истом сендвичу би се нашао и Небојша Радмановић, ако би се кандидовао за плакету «добротвора» на некој будућој годишњици «суверене» Палестине.

А шта мисле о томе да «нема више могућности да РС буде укинута или урушена», треба питати «платформаше» из Федерације. СДА и ХСП јесу напукле по шавовима, док је СДП нервозан од чекања да страни фактор надолазећу парализу система на нивоу БиХ «пресјече» октроисаним уставом. Међутим, претумбавања у излогу не значе пометњу у «платформашком» магацину. Ту дугорочно станује резон: у Њујорку - Фатах, према Републици Српској - Хамас.